

Forskning undersåten

privatiserar

Upplyst despoti behöver veta vad undersåten upplever och tycker. Denna kunskap är med och producerar politisk styrning. Åsikter och opinion blir på så sätt medel för att ersätta demokratisk kreativitet med upplyst ledning. Demokrati ersätts med ledarskap.

Politiska subjekt görs till politiska objekt.

Inom vetenskap och offentliga utredningar används flera makttekniker för att tränga undan medborgaren, folket, undersåten som demokratiskt skapande, tränga undan dem som politiska subjekt.

Genom att i mötet med den underordnade osynliggöra forskarens, stadsplanerarens, arkitektens expertis isoleras undersåten till privat och individualiserad upplevelse. Detta kan göras genom intervjuer, enkäter och observationer. Istället för att under en process på ett jämlikt sätt bolla idéer och innovationer, kunskap och erfarenheter så något nytt skapas, förvandlas undersåten tillfälligt till statiska objekt för kunskapsinsamlande.

Lyssna som härskarteknik

Genom att forskaren eller utredaren undviker att bidra med kunskap och idéer hindras det politiska samtalet, samtalets produktion av något nytt och innovativt stoppas. Forskaren får tillgång till undersåten, men undersåten får inte tillgång till forskaren. Undersåten knuffas bort från det politiska och in i privata uppfattningar vilka samtidigt görs till forskningens objekt.

Stadsplanerare använder ibland en variant av medborgardialog i form av stormöten för att tränga undan demokratiska processer och ersätta dem med individuella åsikter och ilska tyckanden.

Maktkritik blir anekdoter

Även maktkritisk forskning riskerar att privatisera den underordnade istället för att alliera sig i produktionen av politisk förändring. När den maktkritiska

forskaren frågar efter personliga erfarenheter är det risk att berättelserna förvandlas till upplevelser och kränkande offeranekdoter.

Mara Lee analyserar i sin avhandling hur deltagare i maktkritisk forskning genom att "föra tillbaka de explicita frågorna kring annanhet, observation, ras, underordning och maktlöshet till en personlig anekdot," kortslöt "möjligheten till att kritiskt ifrågasätta ... naiva jämförelser (för jag upprepar, det är omöjligt att argumentera mot eller kritisera en privat upplevelse eller känsla)."(1)

Den kritiska forskarens försök till respektfullt lyssnande kan bli det medel som utestänger folk från politiskt skapande. Den ständigt lyssnande, observerande forskaren omöjliggör kritik av forskningen. Kritiken av forskningen, det politiska samtalet, förs någon annanstans.

Forskning är politik

Analysen av undersåtens upplevelser förs över till rapporter och vetenskapliga artiklar. Dessa blir del av ett politiskt revir dit andra forskare bjuds in att kritisera och fortsätta forskningen. Forskning och utredningar (beställda både av stat och företag) bygger på så sätt upplyst politisk aristokrati. Genom introverta forum för kritisk forskning utestängs både lågutbildade och även välutbildade från dessa politiska samtal. Det kan mycket väl vara så att forskare och utredare faktiskt producerar mer politik än "politiker" som är invalda i kommun och stat.

Per Herngren

2015 04 07, version 0.1.1

Politik

Politik förstås här som samtalsprocesser som producerar gemensamma beslut och lösningar. I det politiska producerar de som deltar tillsammans något annat än deras ursprungliga åsikter, uppfattningar och erfarenheter.

Fotnot

1. Mara Lee, *När Andra skriver Skrivande som motstånd, ansvar och tid*, akademisk avhandling, Glänta produktion, 2014, s 180.

Lyssna snarare än förklara

Inom sociologin har man i perioder intresserat sej för den förklarade människan. Det är en människa som inte haft något val, en människa orsakad av strukturer i språket eller dess funktion för samhället eller fast i en speciell egoistisk logik. Dessa ansatser är rimliga. Ibland är de kanske alltför rimliga. Vi kan ofta inte välja, vi är i högsta grad bestämda, vi kan förklaras.

I mina studier om ickevåld och konfliktingripande intresserar jag mej snarare för den förklarande människan. Det är en människa som ger skäl, som diskuterar rimlighet, som upptäcker möjligheter. Det är en tvingad människa som upptäcker en och annan spricka i muren.

Detta är en berättelse om berättelser. Jag undersöker ickevåldsarbeters förklaringar. Dessa historier kan vara teorier eller erfarenheter, de kan återfinnas i vetenskapliga artiklar eller professionella handböcker. Min berättelse handlar inte om vad som finns bakom dessa berättelser – bortomförklaringar – utan om de motsägelser som öppnar upp nya berättelser.

Hur hänger historierna ihop och hur faller de isär? Vilka ideologier skapas och hur bryts dessa och slipas till nya formationer? För den som intresserar sej för vad som egentligen hände behövs källkritik, en misstänksamhet för att se bortom berättelsen. Då blir berättelser spår, den visar på något annat bakom. För den som istället intresserar sej för berättandet behövs en annan misstänksamhet, en som främst ser hitom berättelsen, vad som sägs och vad som motsägs och vad som inte sägs i det som sägs.

När vi lyssnar låter vi berättelsen beröra oss, vi låter den säga oss något om oss själva och om vår situation. Lyssnandet är liksom själva poängen med berättandet. Men berättelsen tvingar oss inte att lyssna. Det är fullt rimligt att vägra lyssna och förklara berättelsen med det som låg bakom den, att försöka lyssna in något annat än vad berättelsen vill säga.

Per Herngren

1997, version 0.2 (korrektur 2003)

Problem med aktivt lyssnande

Texter om ickevåld, konflikthantering, samhällsförändring, civil olydnad och plogbillsrörelsen

Maktkritik av jag-budskap

Texter om ickevåld, konflikthantering, samhällsförändring, civil olydnad och plogbillsrörelsen